

บทความวิจัย

เรื่อง สภาพสังคมช่วงก่อนและหลังปฏิวัติวัฒนธรรม วิเคราะห์ผ่านวรรณกรรมแปล

โดย

นางสาวพิชญา สุนทรศิริ

รหัสนักศึกษา 05520699

เสนอ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วรางคณา นิพัทธ์สุขกิจ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษารายวิชา 450 460 การศึกษาเอกเทศ

สาขาวิชาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ภาคการศึกษาปลายปีการศึกษา 2555

ชื่อเรื่อง สภาพสังคมช่วงก่อนและหลังปฏิวัติวัฒนธรรม วิเคราะห์ผ่านวรรณกรรมแปล

ชื่อผู้วิจัย นางสาว พิชญา สุนทรศิริ รหัสนักศึกษา 05520699

อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรางคณา นิพัทธ์สุขกิจ

ปีการศึกษา 2555

บทคัดย่อ

บทความนี้ศึกษาการปรับเปลี่ยนและผสมผสานทางสภาพสังคม นับตั้งแต่ยุคก่อนปฏิวัติวัฒนธรรม ยุคหลังปฏิวัติวัฒนธรรม และยุคหลังการเปลี่ยนแปลงระบอบเศรษฐกิจการปกครอง โดย เต็ง เสี่ยวผิง ผ่านวรรณกรรมแปลที่ประพันธ์โดยนักประพันธ์ชาวจีนผู้มีผลงานร่วมสมัย ผลจากการศึกษาพบว่า ชาวจีนแผ่นดินใหญ่รับเอาภาวะเบียด และค่านิยมทางการเมืองหลายอย่างมาผสมผสานกับสภาพสังคมจีนแบบดั้งเดิม ทำให้เกิดเป็นสภาพสังคมจีนแบบใหม่ ซึ่งเป็นสภาพสังคมแบบเฉพาะของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ลักษณะเช่นนี้สะท้อนให้เห็นถึงปัจจัยอันนำไปสู่การพัฒนาและเปลี่ยนแปลงทางสังคมของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : สภาพสังคม ยุคก่อนและหลังปฏิวัติวัฒนธรรม วรรณกรรมแปล

บทนำ

นับตั้งแต่เหมาเจ๋อตุงก้าวเข้ามามีบทบาทในฐานะของผู้นำประจำสาธารณรัฐประชาชนจีน ที่สถาปนาขึ้นอย่างเป็นทางการในวันที่ 1 ตุลาคม ค.ศ.1949 ภายใต้การสนับสนุนของเหล่ากองทัพแดง อันประกอบด้วยกลุ่มชาวนาส่วนใหญ่ของประเทศ ผู้ถูกบรรดาเจ้าที่ดิน กลุ่มทุนนิยมและรัฐบาลเผด็จการพรรคก๊กมินตั๋งเอารัดเอาเปรียบ ก่อเกิดการปกครองประเทศด้วยวิธีจัดสรรที่ดินใหม่ ควบคู่กับการเรียกร้องให้ปัญญาชนออกมาปฏิรูปความคิดจากโครงการปฏิรูปอุตสาหกรรม เกษตรกรรมรวมหมู่และระบบการเมืองแบบรวมศูนย์

ทว่ากลางปี ค.ศ.1956 สิ่งเหล่านั้นกลับนำมาซึ่งความขัดแย้งทางแนวคิดในกลุ่มสมาชิกระดับสูงของทางพรรค เหมาจึงมีนโยบายชักชวนให้กลุ่มปัญญาชนและทุนนิยมออกมาแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ โดยใช้คำขวัญว่า “ร้อยบุปผาพร้อมพริก ร้อยสำนักประชันเสียง” อันเป็นจุดเริ่มต้นกระแสการวิจารณ์การทำงานของพรรคคอมมิวนิสต์ นำมาสู่แผนก้าวกระโดดเพื่อเป็นสังคมนิยมของเหมาเจ๋อตุง เน้นการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมควบคู่ไปกับการเกษตร ทั้งนี้เพื่อเพิ่มอำนาจให้แก่กลุ่มชาวนาและชนชั้นกรรมาชีพ พร้อมกับส่งกลุ่มปัญญาชนลงพื้นที่ภาคชนบทเพื่อเข้าถึงคนรากหญ้า จนเป็นที่มาของ “คอมมูนประชาชน*”

ความล้มเหลวของแผนก้าวกระโดดตั้งแต่ปี ค.ศ.1959 นำมาซึ่งความสิ้นหวังของคนทุกระดับชั้น จนผู้เสนอโครงการ คือ เหมาเจ๋อตุง ต้องออกมารับผิดชอบด้วยการลาออกจากตำแหน่งประธานาธิบดีของสาธารณรัฐ กระทั่งกลางเดือนเมษายน ค.ศ.1959 การขึ้นมาของหลิวเส้าฉี สร้างความขัดแย้งทางแนวคิดใน

---

*ลักษณะการอยู่ร่วมกันเป็นชุมชนขนาดใหญ่ โดยในแต่ละคอมมูนมีสมาชิกราว 5,000 ครัวเรือน มีการทำการผลิตทางเกษตรและอุตสาหกรรมขนาดเล็กเองทั้งหมด ภายในคอมมูนจะมีโรงเรียน ตลาด สาธารณูปโภค การใช้ครัวและสถานเลี้ยงเด็กร่วมกัน ซึ่งในภายหลังได้แปรเป็นปัจจัยสำคัญของการสลายบทบาทสถาบันครอบครัว เพื่อแลกกับจำนวนแรงงานและเวลาการผลิตที่เพิ่มขึ้น

การแก้ไขวิกฤตของประเทศ และเป็นเหตุให้เกิดการรณรงค์เพื่อศึกษาทางสังคมนิยมป้องกัน ลัทธิแก้** ซึ่งมีการนำเอาสาเหตุนี้มาใช้กวาดล้างผู้มีความเห็นตรงข้ามกับรัฐบาล และกลายเป็นมาตรการที่ ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือทำร้ายผู้บริสุทธิ์ในที่สุด

ความขัดแย้งดังกล่าวนี้เป็นจุดเริ่มต้นของเหตุการณ์ปฏิวัติวัฒนธรรมในปี ค.ศ.1966 – 1976 ซึ่งเป็น ช่วงที่บ้านเมืองวุ่นวายจากหายนะของแผนศึกษาสังคมนิยม เรื่อยมาจนถึงการชิงอำนาจระหว่างหลินเปียว และแก๊งสี่คน นำมาสู่การหมดอำนาจของแก๊งสี่คน

ผลจากการปฏิวัติวัฒนธรรมทำให้ขั้วอำนาจทางการเมืองย้ายมาอยู่ในมือเติ่งเสี่ยวผิง ผู้นำเอา “นโยบายสี่ทันสมัย***” เข้ามาแก้ไขวิกฤตของประเทศช่วงหลังการปฏิวัติ ด้วยการเปิดฉากเศรษฐกิจให้ เป็นแบบทุนนิยม นำเอาความเจริญมาใช้ในการพัฒนาประเทศ ตามด้วยนโยบายเปิดประเทศเพื่อยกระดับ จีนให้เท่ากับสากลโลก

**ลัทธิแก้ (Revisionism) คือ การแก้ไขความคิด หลักการและทฤษฎีพื้นฐานของลัทธิมาร์กซ์-เลนิน (ความคิดและทฤษฎีในการเปลี่ยนแปลงสังคมของคาร์ล มาร์กซ์ อันเป็นต้นกำเนิดของลัทธิคอมมิวนิสต์ที่ สหภาพโซเวียตกับจีนนำมาใช้ในการปฏิวัติ และได้รวมเอาความคิดของเลนิน ผู้นำการปฏิวัติรัสเซียเข้าไป ด้วยในภายหลัง) จนเมื่อเหมาเจ๋อตงเริ่มวิพากษ์และ โจมตีนิคิตา ครุสชอฟ กับสตาลิน ผู้นำสหภาพโซเวียต ว่าไม่ได้ดำเนินการตามลัทธิมาร์กซ์อย่างแท้จริง คำว่า “ลัทธิแก้” จึงกลายเป็นสิ่งต้องห้ามและสมควรแก่การ ถูกจำกัดในประเทศจีน โดยเฉพาะหลังจากที่เหมาประกาศจำกัดกลุ่มลัทธิแก้ภายในพรรคคอมมิวนิสต์ และ แปรเป็นจุดเริ่มต้นของการปฏิวัติวัฒนธรรม

***นโยบายสี่ทันสมัย เป็นนโยบายที่ใช้ปฏิรูปบ้านเมืองให้ทันสมัยตามแบบตะวันตก โดยเน้นการพัฒนา 4 ด้านหลัก คือ เกษตรกรรม อุตสาหกรรม ป้องกันประเทศ และวิทยาศาสตร์กับเทคโนโลยี

ผลการวิจัย

วรรณกรรมจากปัญญาชน ยุคก่อนปฏิวัติวัฒนธรรม

สภาพสังคมจีนในยุคก่อนปี ค.ศ.1966 เป็นช่วงที่เต็มไปด้วยกระแสความคิดเรื่องการเปลี่ยนแปลงระบอบการเมืองการปกครอง ประชาชนถูกรอกรบงำให้อยู่ใต้อำนาจบริหารประเทศของพรรค ซึ่งอ้างหลักคำสอนของลัทธิคอมมิวนิสต์มาเป็นแนวทางการนำประเทศไปสู่ความสำเร็จ ส่งผลให้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนถูกควบคุม และกำหนดหน้าที่ให้เป็นไปตามแผนการของรัฐ เพื่อผลประโยชน์ของรัฐและกลุ่มมวลชน เช่น การส่งเยาวชนออกทำงานชนบทเพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตของชนชั้นกรรมาชีพ ทำลายตำราเรียนและหนังสือวรรณกรรมที่เป็นหน่อความคิดแบบกลุ่มทุนนิยม บังคับให้ประชาชนดูภาพยนตร์และจับปฏิวัติเพื่อศึกษาคำสอนของพรรคคอมมิวนิสต์ ออกกฎห้ามมิให้คนหนุ่มสาวแสดงความรักต่อกันเพราะเป็นเรื่องเพื่อฝืนตามแบบตะวันตก เป็นต้น

จนกระทั่งแผนการก้าวกระโดดของเหมาเกิดความผิดพลาด ตามมาด้วยการลาออกจากตำแหน่งประธานาธิบดีของสาธารณรัฐ เป็นโอกาสให้หลิวเส้าฉีผู้มีแนวคิดหัวตรงข้ามกับเหมาในเรื่องของวิธีการแก้วิกฤตของประเทศได้รับโอกาสให้ขึ้นมาดำรงตำแหน่งแทนเพียงระยะเวลาสั้นๆ ก่อนที่เหมาจะกลับเข้ามารับตำแหน่งคืน พร้อมประกาศปลุกเร้าให้ประชาชนต่อต้านพวกลัทธิแก๊งของหลิวเส้าฉี และพวกคอรัปชั่นในพรรค อันเป็นจุดเริ่มต้นของยุคปฏิวัติวัฒนธรรมจีน

การเปิดฉากของยุคปฏิวัติวัฒนธรรมนี้ ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในกลุ่มประชาชนของจีนเป็นอันมาก เริ่มจากการแบ่งประชาชนออกเป็นพวกกรรมาชีพที่ได้รับการเชิดชูจากทางพรรค กับกลุ่มปัญญาชนที่ควรแก่การถูกจำกัด หรือเข้าสู่กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางความคิด ยังผลให้เหล่าปัญญาชนทั้งหลายในจีนต่างถูกจับกุม ทำร้าย ถูกฆ่าตายหรือไม่ก็ถูกลดบทบาทเป็นเพียงพลเมืองชั้นล่างของสังคมเป็นจำนวนมาก สิ่งที่ตามมาคือการศึกษาที่หยุดชะงัก เนื่องจากครูอาจารย์ ตลอดจนกลุ่มผู้มีความรู้ทั้งที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกับชาติตะวันตกต่างถูกจับกุม และบ้างก็หนีออกนอกประเทศไป ทำให้สถาบันศึกษาจีนยุคนั้นขาดแคลนกลุ่มอาจารย์ผู้ถ่ายทอดความรู้ให้กับเด็ก

ด้านเด็กในยุคปฏิวัติวัฒนธรรมต่างมีภาระหน้าที่ในการรับผิดชอบเรื่องของครอบครัว เช่น การทำอาหาร ดูแลน้อง เนื่องจากพ่อแม่ต่างต้องออกไปทำงานตลอดทั้งวัน ส่งผลให้เด็กๆ ในยุคนี้มีความคิดอ่านเฉียบคม เด็ดขาด และมีความเป็นตัวของตัวเอง มากกว่าเด็กในยุคหลังการปฏิวัติ เนื่องจากเติบโตมาใน

สภาพที่สังคมเต็มไปด้วยการแก่งแย่งแข่งขัน ตั้งแต่ขนาดของห้องที่อยู่อาศัย อาหารการกิน เครื่องนุ่งห่ม ยา จนถึงสวัสดิการชีวิต เช่น

‘ ...บ้านใหม่ของเราเป็นอพาร์ทเมนต์สองห้อง ชั้นที่เราอยู่มีสามครอบครัว ทั้งสามครอบครัวใช้ห้องน้ำร่วมกัน อพาร์ทเมนต์ของเราอยู่ด้านหน้าของตึก มีห้องรับแขก ห้องครัว และระเบียงเล็กๆ ครอบครัวที่อยู่ด้านหลังมีสมาชิกห้าคน พวกเขาอยู่รวมกันในห้องเดียวและมีเตาไฟอยู่ข้างๆห้องน้ำพอดี... ’

(อะเซเลียตีแดง, 2546 : 22)

สะท้อนสภาพที่อยู่อาศัยของประชาชนในยุคก่อนปฏิวัติวัฒนธรรม ซึ่งมีพื้นที่อยู่อาศัยเฉลี่ยต่อคนในครอบครัวน้อยกว่ามาตรฐาน ขาดความเป็นส่วนตัว ทั้งยังต้องใช้ชีวิตร่วมกับอีกหลายครอบครัวที่ไม่เคยรู้จักอย่างไม่มีทางเลือก ยิ่งหากที่อยู่อาศัยนั้นเป็นสถานที่ซึ่งทางพรรคได้ออกคำสั่งให้ย้ายไปอยู่ ไม่ว่าจะขาดแคลนเครื่องอุปโภคบริโภค เส้นทางคมนาคม หรือทุรกันดารเพียงใด เหล่าประชาชนหรือสมาชิกของครอบครัวที่ได้รับคำสั่งก็ต้องอพยพไปอยู่ที่นั่นๆ โดยไม่มีโอกาสขอผ่อนผัน ต่อรอง หรือแม้แต่ละเลยต่อคำสั่งของทางพรรคได้ มิฉะนั้นจะถูกถือว่าเป็น “ พวกปฏิวัติ ” หรือก็คือ ศัตรูทางความคิดต่อพรรคคอมมิวนิสต์ และต้องได้รับการลงโทษต่อหน้าสาธารณชน เพื่อมิให้ใครเอาเป็นเยี่ยงอย่าง

รวมถึงการแบ่งแยกประชาชนออกเป็นชนชั้นกรรมาชีพ - ชนชั้นปัญญาชน กับครอบครัวสีดำ - ครอบครัวสีแดง ที่ต่างได้รับการปฏิบัติและสวัสดิการจากทางพรรคต่างกัน

‘ ...ฉันมาจากครอบครัว “สีดำ” เด็กๆที่มาจากครอบครัวสีดำ - พวกที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นพวกเอียงขวาหรือเป็นนักปฏิรูป หรือเป็นปฏิปักษ์ต่อการปฏิวัติ - จะแบกรับความผิดของพ่อแม่ เราถูกจำกัดบริเวณอยู่เฉพาะในแวดวงของเรา ฉันไม่รู้ถึงสมาชิกภาพของฉันในเรื่องนี้ จนกระทั่งได้ยินเสียงซุบซิบของนักเรียนในศูนย์เป็นครั้งแรก พวกครูรัฐภูมิหลังของครอบครัวฉัน และคอยชักนำฉันเข้าไปในแวดวงของเด็ก ๆ ที่มาจากครอบครัวสีดำ เราเข้าใจว่าเราเป็นเมล็ดพืชสีดำ การมาจากครอบครัวสีดำก็เหมือนโรคติดต่ออย่างหนึ่งที่สามารถแพร่เชื้อให้คนอื่น ๆ ผ่านการสัมผัสทางสังคมและกายภาพ

เด็ก ๆ จากครอบครัว “สีแดง” - สมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์และเจ้าหน้าที่ระดับสูงของมหาวิทยาลัย - รวมเป็นกลุ่มที่เหนียวแน่นของตน พวกเขาจะนั่งด้วยกันในห้องเรียน เล่นด้วยกันในสนามเด็กเล่น นั่งกินด้วยกันระหว่างอาหารกลางวัน และเดินไปมาในศูนย์ด้วยกัน... ’

(น้ำตาอีเหมา, 2552 : 51)

นอกจากจะเป็นการช่วยกีดกันและแบ่งแยกผู้ที่ประพฤตินอกต้องตามระเบียบของพรรค และประพฤตินอกผิดไปจากระเบียบของพรรคออกจากกันแล้ว ในอีกแง่หนึ่งยังเป็นมาตรการป้องกันอุดมการณ์แบบทุนนิยมมิให้เผยแพร่ พร้อมกับกีดกันกลุ่มผู้มีอุดมการณ์แบบทุนนิยม ให้ต้องทนแบกรับสิทธิและการปฏิบัติอันไม่เท่าเทียมจากสังคม เช่น เรื่องการรักษาพยาบาลที่แบ่งออกเป็นสามจำพวก พวกแรกคือทหารปลดแอกและสมาชิกพรรคจะได้รับการรักษาในโรงพยาบาลทหารปลดแอกประชาชน ซึ่งมีความพร้อมทางเครื่องมือและการแพทย์มากที่สุด รองลงมาจะเป็นโรงพยาบาลประชาชน สำหรับประชาชนธรรมดา และอย่างสุดท้ายคือพวกผู้ถูกกล่าวหาเป็นปฏิปักษ์ปฏิวัติ จะไม่ได้สิทธิรักษาตัวในโรงพยาบาลไม่ว่ากรณีใด ล้วนนำมาซึ่งความเครียด ความกดดันและก้าวร้าวเยาวชนในยุคก่อนการปฏิวัติวัฒนธรรม ผู้ถูกปลุกฝังให้รัก เคารพและเชื่อถือพรรคมากกว่าพ่อแม่และญาติผู้ใหญ่ในครอบครัว ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากนโยบายสร้างกระบอกเสียงให้แก่พรรค เพื่อดำรงและสืบสานความเป็นคอมมิวนิสต์ให้คงอยู่ ผ่านกระแสนการศึกษาคำสอนของประธานเหมาและการส่งเยาวชนออกไปทำงานชนบท ที่บังคับให้แต่ละบ้านต้องส่งลูกออกไปทำงานชนบทอย่างน้อยครอบครัวละ 1 คน เว้นแต่ผู้มีสุขภาพไม่แข็งแรงหรือมีความพิการจนไม่สามารถทำงานได้ จึงได้รับอนุโลมให้ไม่ต้องออกไปทำงานชนบท และด้วยข้อยกเว้นนี้เองที่เป็นจุดเริ่มต้นกระแสนการทำร้ายตัวเองของเยาวชนในยุคปฏิวัติวัฒนธรรม เพื่อหนีจากการถูกกดดันให้ไปใช้แรงงานในชนบท

ทว่าไม่ได้มีเพียงแต่เยาวชนที่ได้รับผลกระทบจากการปฏิวัติวัฒนธรรมครั้งนี้ ในกลุ่มผู้ใหญ่และผู้ปกครองเองต่างได้รับผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลงจากการต้องฝืนใจยอมรับความกฎระเบียบใหม่ที่เกิดขึ้น ท่ามกลางความหวาดระแวงว่าสักวันตนจะถูกทางพรรคตั้งข้อหา หรือบ้างที่ปรับตัวไม่ได้ก็กลายเป็นคนปิดกั้นตนเอง ไม่ยอมรับรู้ความเป็นไปของโลกภายนอก เพราะเอาแต่หวนคิดถึงอดีต เสรีภาพ และความยุติธรรมที่ผ่านมา จนถึงรำไร้องหาสิ่งที่ดีต่อมติของพรรคซึ่งอาจนำอันตรายมาสู่ตนเองและครอบครัวได้ในที่สุด

สภาพความกดดันเช่นนี้มีส่วนทำให้จิตใจของผู้คนผิดเพี้ยน ความมีศีลธรรมถูกบิดเบือน กระทั่งนำไปสู่เรื่องความสัมพันธ์ต้องห้าม การใช้กำลังประทุษร้าย การล่องละเมิดทางเพศ โดยมีผู้กระทำเป็นเพศชายและเหยื่อผู้ถูกทำร้ายคือ เด็กและสตรี เช่น

‘ ในวันแรกๆ พ่อเพียงใช้มือสวนลามัน แต่ตอนหลัง พ่อเริ่มคุณลื่นเข้ามาในปากฉันและคันอะไร แข็งๆ ที่ช่วงล่างเข้าตัวฉัน พ่อย่องขึ้นเตียงฉันทุกเวลา ไม่ว่าจะกลางวันหรือกลางคืน ใช้มือกางตัวฉันออก และกระทำซ้ำเรา ซ้ำยังใช้นิ้วล้วงเกินฉันอีกด้วย ’

(เสียงเพรียกที่กลบเร็นจากแผ่นดินใหญ่, 2547 : 29)

ส่วนหนึ่งของพฤติกรรมล่วงละเมิดทางเพศมีส่วนมาจากอารมณ์กดดันทางเพศที่ถูกปิดกั้น และเมื่อ จำต้องสะกดกลั้นภาวะที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติมากเกินไป ในที่สุดขีดจำกัดทางอารมณ์ สติ และสามัญสำนึก จึงถูกตัดขาดออกจากคำว่า ศีลธรรม ชักนำให้เกิดความสับสนซึ่งต้องห้ามที่เด็กและสตรีต้องเป็นผู้แบกรับผล แห่งความอับอาย และเจ็บช้ำทางจิตวิญญาณ บอกเล่าสิ่งที่เกิดขึ้นให้ใครรับฟังไม่ได้ เนื่องด้วยสังคมในยุค ดังกล่าวยังคงมีการให้ค่าเรื่องของความเป็นพรหมจารีอยู่ และหากสังคมสืบรู้ว่าหญิงใดก็ตามมีพฤติกรรมที่ แสดงออกว่าสูญเสียซึ่งพรหมจรรย์แล้ว ไม่ว่าจะด้วยความยินยอม หรือถูกบังคับขืนใจ แต่หญิงเหล่านั้นต้อง ได้รับความลงโทษ ถูกแห่ประจานไปตามท้องถนนในฐานะสตรีผู้ไร้ค่า สมควรแก่การถูกก่นประณาม แต่หลายครั้งกฎการปิดกั้นการแสดงความรักและอารมณ์ทางเพศเหล่านี้ กลับกลายเป็นจุดเริ่มต้นของ พฤติกรรมลอบคบหาระหว่างเพศ ถ้ามอง และรักร่วมเพศในฐานะทางออกทางสังคมเกิดขึ้น

‘ หยางและฉันพยายามเรียนรู้จากธรรมชาติ และทำไปตามความต้องการของเราอย่างดีที่สุด สายน้ำ แห่งความหนุ่มสาวของเธอเอ่อล้นฝั่ง แต่เมื่อเธอไม่ได้สิ่งที่เธอต้องการจากชายที่เธอรัก...ฉันก็ต้องสวมบท เป็นผู้ชายคนนั้นแทน และฉันก็ได้รับความรักทั้งหมดที่ฉันมีให้เธอ ’

(อะเซเลียสีแดง, 2546 : 223)

สืบเนื่องมาจากการถูกปิดกั้นที่แปรเปลี่ยนเป็นแรงผลักดันให้คนหนุ่มสาวผู้เติบโตท่ามกลางสภาพ สังคมที่กดกันและบีบคั้น ไขว่คว้าหาที่พึ่งทางใจ หรือการระบายออกทางเพศเพียงชั่วครั้งชั่วคราวมากกว่า จะสนใจในเรื่องของความมั่นคงและเหตุผลที่รองรับ และหนึ่งในทางออกที่ดีที่สุดคือ สร้างสัมพันธ์กับเพศ เดียวกัน เพราะมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้ประสบความสำเร็จยิ่งกว่าการคบหาเพื่อนต่างเพศ ซึ่งจะถูก ทางพรรคจับตามองและกวาดล้างอย่างเข้มงวดมากกว่า ด้วยเหตุที่ทัศนคติเรื่องเพศกับความรักกลายเป็น สิ่งที่ถูกตีกรอบให้อยู่ในวงแคบ และบางครั้งก็เสมือนว่าเรื่องความแตกต่างทางเพศและการเจริญเติบโต ตามวัยนั้น ไม่เคยมีปรากฏในสังคมจีนยุคก่อนการปฏิวัติวัฒนธรรม เพราะสั่งห้ามสอนและศึกษาเรื่อง ดังกล่าว เว้นแต่ในตำราแพทย์แผนจีน ส่งผลให้มีเยาวชนจีนยุคก่อนปฏิวัติวัฒนธรรมจำนวนมาก เติบโตขึ้น

โดยขาดความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์ การสร้างครอบครัว จนถึงเรื่องคุมกำเนิดและนำไปสู่ปัญหาการขยายตัวของอัตราการเกิดประชากรจีนมีมากเกินไปจนเกินการควบคุมในยุคหลัง

ด้านค่านิยมในการใช้ชีวิต และแนวคิดทางศาสนาของชาวจีนยุคก่อนการปฏิวัติวัฒนธรรม เริ่มมีการสอนสั่งให้ประชาชนเน้นการศึกษาคำสอนของประธานเหมาและทำงานเพื่อมวลชนมากขึ้น เพิ่มช่องว่างระหว่างครอบครัวชาวจีนให้ห่างเหิน นับตั้งแต่การทำลายวัฒนธรรมความเป็นอยู่แบบครอบครัวใหญ่ด้วยกฎต่างๆของพรรค ที่บีบให้ญาติพี่น้องต้องพลัดพรากจากกันทั้งด้วยข้อหาดต่อต้านพรรคและหลบหนีภัยการเมืองไปต่างประเทศ เข้าแทรกแซงระบบความคิดแบบเคารพและเชื่อฟังผู้อาวุโสในบ้าน ให้มาเชื่อฟังและเทิดทูนพรรคคอมมิวนิสต์จีน มองการเคารพบูชาพระพุทธรูป เทวรูปและการมีศาสนาว่าเป็นส่วนหนึ่งของทุนนิยมที่สมควรแก่การถูกทำลายทิ้ง เปลี่ยนทัศนคติเรื่องความงามแบบอ่อนหวาน นุ่มนวล หัวอ่อนและประจบประสีในอดีต เป็นความแข็งแกร่ง กระด้าง กร้านงานและเป็นผู้นำตามแบบของสตรียุคก่อนปฏิวัติวัฒนธรรมที่หาพบได้ในजूปฏิวัติของมาดามเจียงซิง ซึ่งยังยอมให้ค่านิยมชายเป็นใหญ่ครอบงำผ่านการเชิดชูประธานเหมาในภาพยนตร์जूที่สร้างขึ้น แต่กลับต่อต้านคนต่างชาติและการบริโภคนิยมต่างชาติอย่างเห็นได้ชัด

‘...ผู้หญิงที่กระทำ ‘ความผิด’ ด้วยการมีเสื้อผ้าจากต่างประเทศ หรือมีนิสัยเหมือนคนต่างชาตินั้นจะถูกประณามเช่นไร ผมเฝ้าของพวกเธอถูกตัดไถเป็นทรงแปลกประหลาดต่างนานาตามความกึ่งคะนองของทหารแดง บางครั้งพวกเธอถูกลิดสติจิดเป็นประอะไปทั่วใบหน้า รองเท้าส้นสูงก็ถูกผูกเข้าไว้ด้วยกันและนำมาพันโยงรอบกาย... ’

(เสียงเพรียกที่กลบเร้น จากแผ่นดินใหญ่, 2547 : 272)

เหมือนเช่นงานศิลปะยุคก่อนปฏิวัติวัฒนธรรม ที่ถูกกวาดล้างทำลายด้วยฝีมือของทหารเรดการ์ดตามคำสั่งของพรรคคอมมิวนิสต์ ตั้งแต่โบราณสถาน โบราณวัตถุ เรื่อยมาจนถึงศิลปะการแสดง และ “जू” ก็เป็นหนึ่งในศิลปะการแสดงที่ได้รับผลกระทบจากการปฏิวัติวัฒนธรรม

‘...สหายเจียงซิงต้องการที่จะพัฒนาอะไรใหม่ๆสำหรับประเทศจีน โดยการเอาภาพยนตร์และजूมาผสมกัน ผลที่ออกมาก็คือ ภาพยนตร์ที่มีกลิ่นอายรุนแรงของजू ทั้งการแต่งหน้า การจัดแสง เสียงเล็กแหลมและท่าทาง ตัวเอกของเรื่องเดี๋ยวนี้นี้มาจากชนชั้นกรรมาชีพและเป็นผู้หญิง... ’

(อะเซเลียตีแดง, 2546 : 199)

จากที่เดิมเป็นเพียงอุปการชชายผู้แต่งกายด้วยเสื้อผ้าแบบโบราณ ขับลำนำเพลงอยู่หน้าฉาก
ห้องพระโรง หรือห้องบรรทม และนำเสนอเสนอวัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยม ความยิ่งใหญ่ของ
องค์จักรพรรดิ แผ่นดินและคุณธรรม กลับถูกประณามว่าเป็นส่วนหนึ่งของเครื่องมือกลุ่มทุนนิยม สมควร
แก่การถูกลบล้าง เพื่อสร้างค่านิยมและพื้นที่ใหม่ให้แก่จิวฎิวัตติ อันเป็นจิวฎิวัตติที่ผสมผสานกับภาพยนตร์สไตล์
ตะวันตกภายใต้การออกแบบและปฏิรูปโดยมีเจียงชิงเป็นแกนนำ ในฐานะเครื่องมือของพรรคคอมมิวนิสต์
ซึ่งเน้นปลูกเร้ามวลชนให้เห็นถึงแบบอย่างการเป็นนักปฏิวัติที่ดี อันสอดคล้องกับคำสอนของพรรค
มากกว่าจะให้ข้อคิดและความบันเทิงเช่นละครจิวฎิวัตติ

ด้วยสภาวะการณ์ที่บ้านเมืองไม่สงบ ไม่เหมาะแก่การจัดประเพณีตามรูปแบบพิธีกรรมดั้งเดิม จึงทำ
ให้พิธีกรรมหลายอย่างถูกลดค่าความสำคัญลงเพื่อปรับให้เข้ากับสถานการณ์รอบด้าน ไม่เว้นแม้แต่เรื่องของ
ประเพณีการแต่งงาน ที่พ่อแม่ยังยึดคติจับคู่แต่งงานแบบคลุมถุงชนให้บุตรสาวบุตรชายได้ออกเรือนตั้งแต่
อายุน้อย แต่เนื่องจากสภาพทางเศรษฐกิจที่ย่ำแย่ลงนับแต่กลุ่มทุนนิยมทั้งหลายถูกขจัดและบีบบังคับ
ให้อยู่ภายใต้การควบคุมของทางพรรคคอมมิวนิสต์ สิ้นสุดที่ใช้ในการออกเรือนของฝ่ายเจ้าสาวจึงมักถูก
เปลี่ยนเป็นการยกเจ้าสาวให้กับฝ่ายเจ้าบ่าว แลกกับการที่ญาติผู้ใหญ่ของฝ่ายเจ้าบ่าวแต่งเข้าบ้านญาติพี่น้อง
ผู้ชายของฝ่ายเจ้าสาวแทน

ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจนี้ ไม่เพียงแต่มีส่วนทำให้พิธีการบางอย่างในประเพณีการแต่งงานต้อง
เปลี่ยนแปลง หากการค้าขายทั้งในและระหว่างประเทศล้วนหยุดชะงัก อุตสาหกรรมการผลิตชั้นสูง
ล่มสลาย เหลือเพียงแต่อุตสาหกรรมการเกษตรและอุตสาหกรรมเทคโนโลยีเกี่ยวข้องกับอาวุธยุทโธปกรณ์
ที่คงอยู่ ส่งผลให้สภาวะการเงินภายในประเทศฝืดเคือง ผู้คนต้องประสบกับความอดอยากและเสียชีวิต
เพราะโรคขาดสารอาหาร

ขณะสภาพการเมืองจีนยุคก่อนปฏิวัติวัฒนธรรมเป็นยุคการปกครองด้วยระบบทหารของพรรค
คอมมิวนิสต์ ซึ่งได้กลุ่มเยาวชนเรดการ์ดเป็นกองกำลังสนับสนุนสำคัญ หลังจากกลางเดือนสิงหาคม
ค.ศ. 1966 หลินเปียวที่ขณะนั้นดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีกลาโหมได้ประกาศยกเลิกกฎหมายทั้งหมดที่มี และ
ให้ตำรวจเข้าข้างเรดการ์ด จนถึงบอกข้อมูลของครอบครัวสีดำเพื่อให้เรดการ์ดเข้าไปกวาดล้าง ควบคู่กับการ
ใช้สื่อโปสเตอร์ตัวใหญ่ (ตัวจื่อเป่า) และหนังสือพิมพ์ประชาชนรายวันเป็นหนึ่งในเครื่องมือของพรรค
คอยปลุกเร้ากลุ่มนักศึกษาและผู้มีอำนาจให้ลุกขึ้นมารวมตัวจัดกลุ่มทุนนิยม ผ่านข้อหาที่อาจเป็นจริงหรือ
เท็จในเรื่องฝิว้วจ้าว (ทุนนิยม) ผลคือมีผู้ตกเป็นเหยื่อจากข้อหาดังกล่าวนับล้านๆคน ทั้งที่มีคดีถูกส่งฟ้อง

ชั้นศาลเพียงสามแสนกว่าคดี สะท้อนให้เห็นถึงการที่ประชาชนนำอำนาจของตนมาใช้ในทางที่ผิด อันเป็นปรากฏการณ์ที่พบเห็นอยู่เสมอในสังคมยุคปฏิวัติ

ฟื้นฟูสังคม ยุคหลังการปฏิวัติวัฒนธรรม

นับตั้งแต่ปลายปี ค.ศ. 1976 หลังการถึงแก่อสัญกรรมของเหมาเจ๋อตง และการจับกุมตัวแก๊งสี่คน (อันประกอบด้วยเจียงชิง, จาง ซุนเจียว, หวัง หงเหวิน และเหยา เหวินหยวน) ที่ใช้อำนาจหน้าที่ไปในทางมิชอบระหว่างการปฏิวัติวัฒนธรรม เต็ง เลี้ยวผิงที่ขณะนั้นได้กระทำการยึดอำนาจจาก หั่ว กั๋วเฟิง ทายาททางการเมืองของเหมา เพื่อนำพาประเทศเข้าสู่การปฏิรูปทางเศรษฐกิจ ฟื้นฟูเงินให้กลับมาสู่ยุคแห่งความรุ่งเรือง มั่งคั่งอีกครั้ง โดยเริ่มจากปรับลดอำนาจของพรรคคอมมิวนิสต์ที่เข้าแทรกแซงความเป็นอยู่และวิถีชีวิตของประชาชน การยุบคอมมูนเพื่อกระจายที่ดินทำกินให้กับชาวนาในลักษณะของที่ดินเช่า กระตุ้นแรงจูงใจในการเพิ่มผลผลิตทางเกษตรกรรม จนถึงการเปลี่ยนรูปแบบเศรษฐกิจจากที่เคยทำตามแผนของส่วนกลางมาเป็นเศรษฐกิจแบบผสม เพิ่มสภาพของตลาดเปิดที่มากขึ้น และเริ่มบังคับใช้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันตั้งแต่วันที่ 4 ธันวาคม ค.ศ.1982 เป็นต้นมา

ด้านสังคม ความเป็นอยู่ของชาวจีนยุคหลังปฏิวัติวัฒนธรรม พบว่ายังคงมีสภาพความเป็นอยู่ที่อัตคัดอยู่มาก แม้ว่าทางพรรคคอมมิวนิสต์จะเริ่มใช้นโยบายผ่อนปรน ไม่เข้าไปกำหนดและแทรกแซงชีวิตของประชาชน รวมถึงยกระดับฐานะของกลุ่มปัญญาชนซึ่งเคยถูกกดขี่เงื่อนไขในการครองชีพ และเงื่อนไขการศึกษาให้ดีขึ้นตามลำดับแล้ว แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าภาวะและความกดดันในกลุ่มผู้ใหญ่ หรือคนวัยทำงานของชาวจีนจะลดน้อยลง ตรงกันข้ามที่เหล่าผู้มีความรู้แต่ถูกลิดรอนสิทธิในยุคก่อนปฏิวัติวัฒนธรรม ยังคงถูกจัดให้เป็นบุคคลสำคัญ ในฐานะผู้ขับเคลื่อนสังคมจีนสมัยใหม่ให้ก้าวหน้า

“ หมอที่อยู่บ้านโกโรโกโสอย่างคุณ หมอที่ยอมตรากตรำทำงานหนักโดยไม่คำนึงถึงชื่อเสียงฐานะ สิ่งตอบแทน และมีใจมานะพยายามอย่างคุณ พุดได้เต็มปากเลยว่า เป็นวัวงานที่กินหญ้า แต่สิ่งที่รีดออกมาคือน้ำนม...” ’

(วิทยกลางคน, 2523 : 86)

กระนั้นเรื่องของค่าจ้างและสวัสดิการที่กลุ่มคนวัยทำงานเหล่านี้ได้รับ ก็ยังคงเป็นอัตราที่น้อยกว่ามาตรฐาน และไม่สมกับผลงานที่ว่าจ้าง หากในสถานะที่เงินเฟ้อเริ่มฟื้นตัวทางเศรษฐกิจ การเรียกร้องขอสวัสดิการที่มากกว่าการให้สิทธิดูแลรักษาในยามป่วยไข้และปฏิบัติงาน มิใช่สิ่งที่ร้องขอกันได้ง่ายๆ เป็นเหตุให้คำร้องส่วนใหญ่มักถูกปิดตกไป เมื่อเทียบกับคำร้องสำคัญสำหรับการพัฒนาด้านอื่นๆตามมติ

ของทางพรรค เช่น การที่รัฐบาลพยายามเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างประเทศต่างๆกับจีนขึ้นมาใหม่ เป็นต้น จนบางครั้งเหล่าผู้นำก็ลืมนึกคิดไปถึงครอบครัว และญาติพี่น้องของกลุ่มคนทำงาน ที่ส่วนมากมักจะเป็นเด็กกับคนชราที่เหลือรอดมาจากยุคปฏิวัติวัฒนธรรม

“...ใครๆพากันพูดว่า คนวัยกลางคนเป็นตัวจักรตัวสำคัญ แต่ความลำบากลำบากของพวกเขาใครรับรู้บ้าง? พวกเขาต้องทำงานหนักทั้งในบ้านและนอกบ้าน ต้องเลี้ยงพ่อแม่แก่เฒ่าและลูกเล็กๆ การที่พวกเขาสามารถแสดงบทบาทที่เป็นตัวจักรสำคัญได้นั้น ไม่ใช่เพียงเพราะประสบการณ์และความสามารถส่วนตัวของพวกเขาเท่านั้น หากยังอยู่ที่ลูกๆของเขา คนรักของเขาที่ยอมอดทนต่อความตรากตรำของชีวิตยอมเสียสละอย่างใหญ่หลวง ยอมทนทุกข์ทรมานเพื่อให้เขาได้เสียสละ ”

(วัยกลางคน, 2523 : 92)

ความเป็นจริงข้อนี้ ส่งผลทำให้สถานะของผู้หญิงในยุคหลังการปฏิวัติวัฒนธรรมถูกยกระดับสูงขึ้น จากเดิมเป็นเพียงผู้ตาม อยู่แต่ภายในบ้านและคอยดูแลรับใช้คนในครอบครัว ก็ได้รับการยอมรับในฐานะผู้นำที่สามารถลุกขึ้นมาทำงานนอกบ้านได้บ้าง แต่ในขณะที่เดียวกันก็ละทิ้งหน้าที่ดั้งเดิมภายในบ้านไปเสียไม่ได้ ผู้หญิงจึงกลายเป็นเพศที่ทำงานหนักกว่าผู้ชายในสังคมถึงสองเท่า ยิ่งถ้ามีครอบครัวแบบครอบครัวเดี่ยวตามค่านิยมของคนจีนยุคใหม่ ภาระการดูแลลูก ทำงานนอกบ้านและในบ้านก็จะเป็นภาระที่ยิ่งใหญ่เกินตัวของผู้หญิง ที่คิดว่าผู้ช่วยแบ่งเบาภาระหน้าที่แต่ละวันด้วยการว่าจ้างพี่เลี้ยงมาเลี้ยงลูกให้ในยามที่ทั้งพ่อและแม่ต้องออกไปทำงานนอกบ้าน ซึ่งถือได้ว่าเป็นอีกค่านิยมใหม่ของสังคมที่เดิมจะให้ญาติพี่น้องและคนในครอบครัวคนอื่นๆช่วยดูแลบุตรหลาน ระหว่างที่ผู้เป็นพ่อแม่กำลังทำงาน ต่างจากคนจีนยุคใหม่ที่มองเรื่องของการฝากบุตรหลานให้ญาติพี่น้องเลี้ยงเป็นเรื่องยุ่งยาก จึงได้เลี้ยงมาเลือกใช้บริการเลี้ยงเด็กจากคนแปลกหน้าที่อาจจะไว้วางใจได้ หรือวางใจไม่ได้มากกว่า ทั้งนี้เพราะคนจีนรุ่นใหม่เริ่มเคยชินต่อการปิดกั้นตนเองจากคนใกล้ชิด ที่อาจเข้ามาวุ่นวายกับชีวิตครอบครัวส่วนตัวได้อย่างเนรคุณที่ว่า

‘ มีสามีภรรยาไม่น้อยคนก็จะขอให้พ่อแม่ช่วยเลี้ยงดูลูกเล็ก เพราะนั่นหมายถึงการต้องอาศัยชายคาเดียวกัน ส่วนใหญ่จึงยอมทำให้ชีวิตครอบครัวตนเองลำบากขึ้น เพื่อแลกกับการไม่ต้องเผชิญกับสายตาวินิจฉัยวิจารณ์ของคนรุ่นก่อน แม่สามีชาวจีน โดยเฉพาะคนที่หัวโบราณ หรือได้รับการศึกษาน้อยนิด มักขึ้นชื่อสื่อหาในการกดขี่ข่มเหงลูกสะใภ้ ด้วยตนเองก็เคยหงอให้กับแม่สามีมาก่อน ในทางตรงกันข้ามถ้าจะให้ผู้หญิงลาออกจากงานเพื่อจะมาเป็นแม่เต็มตัวก็ดูจะไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง เพราะการจะให้ผู้ชายหาเลี้ยงดูครอบครัวเพียงคนเดียวนั้นเป็นไปได้แล้ว ครั้นจะให้ผู้ชายมาเป็นพ่อบ้านอย่างเดียวก็น่าจะเป็นเรื่องที่ไม่เคยปรากฏ ’

(เลี้ยงเพรียกที่กลบเร็น จากแผ่นดินใหญ่, 2547 : 85)

ในแง่ของการสมรสก็ยังคงได้รับผลพวงมาจากยุคก่อนปฏิวัติวัฒนธรรม กล่าวคือ สภาพแวดล้อมที่กดดันทางการเมือง ปิดกั้นเรื่องเพศ และดำรงอยู่อย่างยากลำบาก หากปราศจากหลักให้พึ่งพิง ล้วนเป็นแรงผลักดันให้คนหนุ่มสาวยุคหลังปฏิวัติวัฒนธรรมตัดสินใจที่จะแต่งงานกับคนรักเร็วเกินไป จนบางครั้งก็เร็วขนาดที่ว่าคู่บ่าวสาวเองก็ยังไม่รู้จักกันดีพอ และกว่าจะรู้ว่าตนเองไม่เหมาะสมกัน ก็ต่อเมื่อมีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเริ่มตั้งตัวเป็นผู้ขอขึ้นฟ้องหย่าอีกฝ่าย ด้วยเหตุผลต่างๆที่ว่าไม่สามารถทนรับสภาพการอยู่ร่วมบ้านกับคู่ครองคนเดิมได้อีกต่อไป

หากความแข็งแกร่ง และเป็นตัวของตัวเองของผู้หญิงในยุคนี้ก็ได้เป็นเครื่องยืนยันว่า พวกเขารอดพ้นจากการถูกประทุษร้ายโดยเพศชาย อันเห็นได้จากข้อความที่ว่า

‘...เมื่อฉันเห็นเลี้ยวหญิงนอนข้างๆ ฉันก็ตกใจจนพูดไม่ออก เพราะลูกคอยดึงกางเกงลงและขี้อย่างวิปลาสา ยิ่งกว่านั้นช่วงขาและหว่างขาของลูกมีแต่เลือดเต็มไปหมด ตอนนั้นเองที่ฉันนึกถึงคำพูดของชายสองคนนั้นได้ พวกเขาฉวยโอกาสข่มขืนเลี้ยวหญิง...’

(เสียงเพรียกที่กลบเร็น จากแผ่นดินใหญ่, 2547 : 122 - 123)

ยืนยันถึงสภาพทางเพศของฝ่ายหญิงที่ย่อมตกเป็นรองของฝ่ายชายไม่ว่าเวลาจะผ่านไปกี่ยุคกี่สมัย อนึ่งด้วยเหตุผลที่ว่าเพศหญิงยังคงถูกมองในฐานะเครื่องรองรับอารมณ์เพศของเพศชาย เป็นเพศที่อ่อนแอและไม่สามารถปกป้องตัวเองได้ นอกจากจะเฝ้ารอให้ใครมาช่วยเหลือ ตามแบบของผู้หญิงบอบบางและอ่อนไหวเหมือนดังค่านิยมของหญิงงามในอดีต ในทางตรงกันข้าม ผู้หญิงอีกหลายคนในยุคเดียวกันก็เริ่มหันมาต่อสู้เพื่อเปลี่ยนแปลงชีวิตของเธอ ให้รอดพ้นจากการถูกจับคลุมถุงชนของครอบครัว ปรากฏให้เห็นขึ้นมาบ้าง

กระนั้นก็ได้ไม่ได้หมายความว่า ค่านิยมเรื่องการให้ความเคารพผู้อาวุโสจะสูญหายไปจากสังคมจีนเหมือนที่เกิดขึ้นกับผู้คนในสมัยยุคก่อนการปฏิวัติวัฒนธรรมเห็นได้จาก

‘...โรงพยาบาลแตกต่างกับหน่วยงานอื่นๆเป็นอันมาก ภายในโรงพยาบาลมีรุ่นมีอาวุโส แบ่งกันละเอียดและเข้มงวดมาก...แพทย์หนุ่มๆสาวๆก็ต้องเชื่อฟังแพทย์ที่อาวุโสกว่า แพทย์ประจำบ้านก็ต้องเชื่อฟังแพทย์เจ้าของไข้ ยิ่งเป็นความเห็นของศาสตราจารย์ หรือผู้ช่วยศาสตราจารย์ด้วยแล้ว ยิ่งโต้แย้งอะไรไม่ได้...’

(วัยกลางคน, 2523 : 36 - 37)

กล่าวย่ำถึงการที่ผู้น้อย หรือผู้อ่อนวัยกว่าสมควรให้ความเคารพและเชื่อฟังผู้อาวุโสซึ่งมีประสบการณ์มากกว่าตน อันเป็นความเชื่อที่มีสืบต่อกันมาอย่างช้านานในสังคมจีนยุคเก่า ก่อนหน้าจะเริ่ม

มีการปฏิวัติวัฒนธรรมเกิดขึ้นในประเทศจีน แม้เรื่องของความคิดความเชื่อแบบดั้งเดิมจะยังคงได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ แต่ด้วยสภาพสังคมที่เพิ่งผ่านพ้นช่วงวิกฤตแห่งการปฏิวัติวัฒนธรรม อันเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้วิทยาการทางเทคโนโลยีและการสื่อสารของจีนต้องถอยหลังนั้น ยังคงแสดงผลเช่นในเหตุการณ์แผ่นดินไหวที่เมืองถังซาน

· ในปี ค.ศ. 1976 รัฐบาลจีนต้องรับมือกับการก่อการกำเริบของผู้นำสำคัญถึงสามท่าน อันได้แก่ ประธานเหมาเจ๋อตง นายกรัฐมนตรีโจวเอนไหล และผู้บัญชาการจู่เต๋อ ด้วยความที่รัฐบาลม้าวุ่นรับมือกับความโกลาหลอันเกิดจากการสูญเสียครั้งสำคัญ ประกอบกับเทคโนโลยีอันแสนจะล้ำสมัยของประเทศ ทำให้รัฐบาลมีอาจทราบได้เลยว่าแผ่นดินไหวมหาวิปโยคได้เกิดขึ้นแล้ว ไม่มีใครทราบข่าวจนกระทั่งชายคนหนึ่งเดินทางจากเมืองถังซานไปกรุงปักกิ่งเพื่อแจ้งความหาหนะ... ’

(เลียงเพรียกที่กลบเร็น จากแผ่นดินใหญ่, 2547 : 103)

แสดงออกถึงความขาดศักยภาพและประสิทธิภาพของกลุ่มสื่อสารมวลชน ที่ไม่สามารถรับรายงานข่าวเรื่องเหตุการณ์แผ่นดินไหวถล่มในครั้งนี้ และส่งผลให้การส่งทีมกู้ภัยไปช่วยเหลือผู้ประสบภัยต้องพลอยล่าช้าตามไปด้วย กล่าวกันว่า กว่าทีมกู้ภัยจะเข้ามาถึงบริเวณที่เกิดเหตุเวลาก็ด่วงผ่านไปนานนับครึ่งเดือน ประชาชนผู้บาดเจ็บที่รอคอยความช่วยเหลือไม่ไหว เสียชีวิตไปกว่าสามแสนคน ถือเป็นอีกหนึ่งข้อผิดพลาดทางเทคโนโลยีการสื่อสารที่สมควรแก่การถูกปรับปรุงอีกอย่างหนึ่ง หลังจากที่สื่อมวลชนจีนต้องอยู่ภายใต้การกดขี่ของพรรคคอมมิวนิสต์มาช้านาน จนเปลี่ยนสภาพของสื่อให้กลายเป็นเพียงกระบอกเสียง คอยประกาศแต่ข้อความที่ทางพรรคทำการคัดกรองให้ อันเป็นการสะท้อนภาพของสื่อมวลชนจีนที่ยังคงถูกปิดกั้นโดยพรรคคอมมิวนิสต์อย่างชัดเจน

จีนปัจจุบัน ยุคหลังการเปลี่ยนแปลงระบอบเศรษฐกิจการปกครองโดย เต็ง เสี่ยวผิง

ตั้งแต่ปี 1982 อันเป็นจุดเริ่มของการเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจจีน ให้มีสภาพเป็นตลาดเสรีมากขึ้น หลังการที่มีจัดประชุมผู้แทนพรรคคอมมิวนิสต์ทั่วประเทศสมัยที่ 11 และเต็ง เสี่ยวผิงได้ริเริ่มแนวคิด “หนึ่งประเทศ สองระบบ” ขึ้นสำหรับแก้ไขปัญหาฮ่องกงและมาเก๊า ซึ่งเพิ่งถูกส่งคืนกลับมาหลังหมดสัญญาเช่าจากกลุ่มประเทศอังกฤษและฝรั่งเศส ตั้งแต่ครั้งเมื่อเกิดสงครามฝิ่น โดยผนวกเอาฮ่องกงกับมาเก๊าเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของจีน ที่ได้รับสิทธิพิเศษให้ใช้ระบอบการปกครองตามแบบประชาธิปไตย ในขณะที่จีนแผ่นดินใหญ่ยังคงยึดหลักการปกครองตามแบบคอมมิวนิสต์เช่นเดิม ทั้งนี้ก็เพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับประชาชนชาวฮ่องกง มาเก๊าและนักลงทุนชาวต่างชาติในอดีตเขตเกาะเช่าทั้งสอง ซึ่งยังมีผลประโยชน์

เกือบหนุ่กันอยู่ และจะได้รับความเสียหายเป็นอย่างมาก หากระบบเศรษฐกิจถูกเปลี่ยนจากเสรีนิยมมาเป็นสังคมนิยมตามอย่างจีนแผ่นดินใหญ่ อันถือได้ว่าเป็นจุดเปลี่ยนครั้งสำคัญอีกครั้งหนึ่งของสังคมจีน

ทว่าในเรื่องการลิดรอนสิทธิทางสตรีเพศนั้นยังคงมีปรากฏให้เห็น ไม่ต่างจากที่เคยพบเจอตั้งแต่สมัยโบราณกาล ที่เหยื่อมักจะเป็นเด็กและสตรี ชั่วร้ายที่สุดเหยื่อก็อาจเป็นเด็กหญิงที่ไม่รู้แม่แต่เพียงสา

‘...ชายชราพิการอายุหกสิบปีคนหนึ่ง ชื่อภรรยาเด็กมา เด็กผู้หญิงคนนี้อายุน้อยมาก ผมคิดว่าเธอกงถูกลักพาตัวมาแน่นอน แม่เรื่องทำนองนี้จะเกิดขึ้นแถวนี้เป็นประจำและเด็กผู้หญิงหลายคนก็หลบหนีไปได้ แต่ชายแก่คนนี้ก็คงกลัวว่าภรรยาจะหนีไปบ้าง จึงล่ามโซ่เหล็กหนาไว้รอบเอวเธอ...’

(เสียงเพรียกที่กลบเร้น จากแผ่นดินใหญ่, 2547 : 16)

แสดงออกถึงสภาพการกดขี่สิทธิทางเพศเด็กอย่างเปิดเผย และการกระทำดังกล่าวยังเป็นที่ยอมรับได้ในชุมชน ทั้งที่จัดว่าเป็นความผิดร้ายแรงอีกกระทงหนึ่งในแง่ของกฎหมายบ้านเมือง บ่งบอกว่าตัวบทกฎหมายในปัจจุบันไม่มีอำนาจมากเพียงพอที่จะดูแลประชาชนทุกคนอย่างทั่วถึง และในบ้านเรือนที่ห่างไกลความเจริญ กฎหมายเชิงจารีตของแต่ละหมู่บ้านยังได้รับความเห็นชอบและปฏิบัติตามมากกว่ากฎหมายของทางการ

เรื่องการเห็นผู้หญิงและเด็กเป็นวัตถุที่ใช้ระบายความกดดันทางเพศ หรือความใคร่นี้ ยังพัฒนาไปไกลถึงขั้นที่ผู้หญิงได้เปลี่ยนสถานะตนเองจากเหยื่อ มาเป็นผู้ได้ประโยชน์จากการถูกใช้เป็นเครื่องระบายความใคร่และอาวุธทางการเจรจาธุรกิจเพื่อแลกกับเงินตรา อำนาจ และชีวิตที่สุขสบายอีก ทั้งกับชายชาวจีนและชาวต่างชาติ

‘...“ สมัยนี้ผู้ชายรวยๆระบุนุ่สมบัติของสาวที่จะควงอย่างชัดเจนมากกว่าแต่ก่อน พวกเขาต้องการอวด ‘เลขานุการส่วนตัว’ หรือ ‘เพื่อนเที่ยว’ ที่มีการศึกษา แล้วเขาจะหา ‘เลขานุการส่วนตัว’ มากมายได้ที่ไหนกันเล่า ถ้าไม่ใช่จากมหาวิทยาลัย ผู้หญิงที่ไม่มีวุฒิปั้ตรีใดๆ ก็จะดึงดูได้แก่นักธุรกิจเล็กๆ ถ้ายังมีการศึกษาสูงขึ้นเท่าไร โอกาสที่คุณจะได้ไปกับเจ้าของธุรกิจใหญ่ๆก็มีมากขึ้นเท่านั้น...’

(เสียงเพรียกที่กลบเร้น จากแผ่นดินใหญ่, 2547 : 68 – 69)

‘ ชาวต่างชาติก็จำเป็นต้องมีเลขาส่วนตัวในการต่อสู้แย่งชิงผลประโยชน์ในเศรษฐกิจ เพราะพวกเขาไม่รู้เรื่องธรรมเนียมและอะไรที่เกี่ยวกับเมืองจีนเลย หากไม่ได้ความช่วยเหลือของบรรดาเลขาสว่าง พวกเขาคงถูกข้าราชการจีนตุนจนเปื่อยไปนานแล้ว ’

(เลียงเพรียกที่กลบเร็น จากแผ่นดินใหญ่, 2547 : 70)

ค่านิยมที่ใช้ความเป็นเหยื่อของตนเองให้กลายเป็นประโยชน์นี้ กลายเป็นสิ่งที่ยอมรับได้ในสังคมจีนยุคปัจจุบันที่ถูกฉาบทาด้วยกระแสตามแบบตะวันตก เสียจนประพุดติตในสิ่งที่ขัดแย้งกับคคคาคาสอนหญิงแต่โบราณ ซึ่งให้ค่าความเป็นพรหมจรรย์และรักนวลสงวนตัวของผู้หญิงเป็นอันมาก

สิ่งที่เกิดตามมาจากค่านิยมทางความคิดของสตรีเพศที่เปลี่ยนบทบาทจากผู้ตาม และเหยื่อ มาเป็นผู้สนับสนุนและผู้จัดหาผลประโยชน์ให้แก่ตัวเองนี้ ถือเป็นอีกมุมมองใหม่ของการเลื่อนสถานะของผู้หญิงขึ้นมาเทียบเคียง จนถึงขั้นที่บางครั้งก็อาจมีบทบาทเป็นผู้นำทางผู้ชายไปสู่ความสำเร็จ ซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็นหนึ่งก้าวแห่งความสำเร็จของการพยายามเท่าเทียมทางเพศจากสตรีในสังคมที่ชายเป็นใหญ่มากกว่าห้าพันปี ผลที่ตามมาจากความเปลี่ยนแปลงในมิตินี้ ย่อมหมายถึงพฤติกรรมการแสดงออก การวางท่า นิสัย และการแต่งกายของสตรียุคใหม่ที่ตามมาหลังได้รับอิทธิพลของตะวันตก ที่แสดงออกไปในเชิงยั่วยวนทางเพศ และซ้อนทับกับการแสดงออกทางเพศสภาวะแบบผู้ชายอย่างกางสวมใส่กางเกงแทนที่กระโปรง เช่น

‘ พอพลบค่ำ ฉันเปลี่ยนจากเครื่องแบบกระโปรงสั้นจู้กับเสื้อผ้าไหมจีน เสื้อกางเกงและเสื้อยืดคัับตัว ฉวยกระเป๋าดินเหนียวออกจากร้าน โคมไฟหลากสีบนถนนเพิ่งจะจุดแสง... ’

(เชียงไฮ้เบปี, 2546 : 28)

‘ ...มาค่อนนำเป็นผู้หญิงที่มีทั้งความเจ้าชู้ ทั้งอดีตและปัจจุบัน รวมถึงความเป็นเงินและเป็นฝรั่งผสมปนเปกันอยู่ในตัว และนั่นทำให้เธอสามารถเข้ากับทุกคนได้ดี และมักจะตื่นตื่นเวลาเจอคนหน้าใหม่อยู่เสมอ ’

(เชียงไฮ้เบปี, 2546 : 31)

นอกเหนือไปจากการที่สตรีเริ่มเข้ามามีบทบาทสำคัญทางสังคมแล้ว สภาพชีวิตครอบครัวและการสมรสของชาวจีนยุคใหม่ก็ยังคงเปลี่ยนตามไปด้วย

‘ คนจีนสมัยใหม่จะมีลักษณะเฉพาะอยู่อย่างหนึ่งคือ มีครอบครัวแต่ปราศจากความรู้สึก หรือมีอารมณ์ความรู้สึก แต่ไร้ครอบครัว สภาพความเป็นอยู่บีบบังคับให้คนหนุ่มสาวจัดอันดับการทำงานและที่อยู่อาศัยเป็นเงื่อนไขที่เด่นชัดที่สุดสำหรับการแต่งงาน ผิดกับรุ่นบุพการีของตนที่ต้องใช้ชีวิตท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองครั้งใหญ่ จึงต้องวางความมั่นคงปลอดภัยและการพึ่งพาอาศัยกันเป็นหลักในการสร้างครอบครัว... ’

(เลียงเพรียกทีกลบเร็น จากแผ่นดินใหญ่, 2547 : 182)

เห็นได้ชัดว่าความเปลี่ยนแปลงทั้งหมดของสังคมจีนยุคใหม่ ล้วนเกิดขึ้นจากการให้ความสำคัญกับระบบเศรษฐกิจตั้งแต่ครั้งที่จีนเปิดประเทศ เพื่อรับความทันสมัยแบบตะวันตกมาพัฒนาชาติให้ก้าวทันและล้ำหน้าสังคมโลก จนกลายเป็นการเปิดรับค่าความเป็นตะวันตกและทุนนิยมที่ขาดการเลือกสรรจนเกินพอดี อันมีหลักฐานเป็นรูปทรงอาคารตามอย่างสไตล์ตะวันตกที่ตั้งปะปนกับกลุ่มอาคารทรงจีนแบบเก่าที่ถูกทิ้งร้าง ไม่ให้ความสำคัญแม้ในฐานะของอาคารประวัติศาสตร์ที่เต็มไปด้วยเรื่องราวของอดีต เนื่องจากอาคารเหล่านี้ไม่อาจตีเป็นคุณค่าทางการเงินที่มีราคาสูงพอจะชักชวนให้ใครมาสนใจได้

‘ เรายืนอยู่บนหลังคา จ้องมองเค้าโครงของหมู่ตึกที่วูบไหวเป็นเงาจากแสงไฟบนถนนทั้งสองด้านของแม่น้ำหวางผู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเงาของตึกโอเรียนทอลเพิร์ลทิวี ตึกที่สูงที่สุดในเอเชีย แท่งสูงสุดสูงของมันชูยอดเสียดฟ้า ราวกับจะพิสูจน์ความเกริกไกรว่ามันคือแท่งศิวลิ่งค์ของเมือง หมู่เรือเฟอร์รี่ ระลอกคลื่น ทุ่งหญ้าสีดำในราตรี แสงไฟวาววามของนีออน และกรอบโครงของสิ่งก่อสร้างอันเหลือเชื่อทั้งหลาย คือสัญลักษณ์แห่งความรู้รวมทางวัตถุที่เป็นยากระตุ้นราคาซึ่งมหานครแห่งนี้ใช้มอมเมาตัวเอง... ’

(เชียงไฮ์เบบี๋, 2546 : 33 - 34)

ด้วยอิทธิพลความฟุ้งเฟ้อและการเป็นพวกวัตถุนิยมของเยาวชนหนุ่มสาวสมัยใหม่นี้ ได้ก่อให้เกิดอาชีพซึ่งสนับสนุนการบริโภคของประชาชนอย่างธุรกิจการขายตรง

‘ ...ตั้งแต่ทศวรรษที่ 90 เป็นต้นมา กิจการขายตรงทั้งหลายก็เติบโตและขยายตัวอย่างบ้าคลั่ง ซึ่งนับว่าเป็นปรากฏการณ์ใหม่ของเศรษฐกิจระบบตลาด... ’

(เชียงไฮ์เบบี๋, 2546 : 75)

เพื่อสนองต่อความต้องการบริโภคของผู้คน เปิดโอกาสให้กลุ่มบริษัทข้ามชาติและนักลงทุนชาวต่างชาติทั้งหลายได้มีโอกาสเข้ามาตัดดวงผลประโยชน์จากการนำเงินหยวนของนักบริโภคชาวจีน ที่ถือเป็นสุดยอดตลาดผู้บริโภคขนาดใหญ่อีกแห่งหนึ่งของโลก กลับสู่ประเทศของตนเป็นจำนวนเงินมากมายมหาศาลในแต่ละปี ไม่เพียงเท่านั้นหากกลุ่มตัวแทนต่างชาติดังกล่าวที่เข้ามาพำนัก หรือประจำตำแหน่งในจีน ยังถือสิทธิจัดลำดับในสถานะทางสังคมของตนอยู่สูงเหนือกลุ่มชาวจีนผู้เป็นเจ้าของประเทศ ด้วยเหตุผลของการนำเอาเรื่องทางทุนนิยมมาเป็นข้อตัดสิน

‘ จากลับพวกเราได้แต่พูดถึงป้าย “ห้ามสุนัขและคนจีนเข้า” ในยุคที่เซี่ยงไฮ้ตกเป็นเขตเช่าของฝรั่งเศส แต่ยุคนี้กำลังเป็นยุคของบริษัทข้ามชาติและกลุ่มยักษ์ใหญ่ทางการเงิน ด้วยอำนาจทางเศรษฐกิจทำให้พวกเขาเชื่อว่าคนมีสิทธิพิเศษของความเป็นต่างชาติเหนือกว่าพวกเรากัน... ’

(เซี่ยงไฮ้เบบี๋, 2546 : 103)

ทั้งที่หากตัดสินกันอย่างยุติธรรมแล้ว เรื่องของสัญชาติสมควรจะถูกยกขึ้นมาเป็นตัวชี้วัดสิทธิการครอบครองพื้นที่ หรือให้อันดับทางสังคมแก่ชาวจีนเป็นอันดับต้นๆ แต่เหตุผลส่วนหนึ่งที่ชาวจีนยุคใหม่ให้ความยอมรับกับการนำเอาเม็ดเงินมาเป็นตัวตัดสินในเรื่องทางสังคม เพราะชาวจีนยุคใหม่เองก็ให้ค่าความเชื่อถือกับเงินตราแบบเดียวกับชาวตะวันตก ด้วยการพยายามทำตัวเลียนแบบตะวันตกทั้งในเรื่องของเสรีภาพทางการเมืองนับถือศาสนา

‘ ...แต่ละคริ้วเรือนสามารถตั้งศาลเจ้าหลายศาล เพื่อบูชาเทพเจ้าต่างๆกันไป โดยเฉพาะเมื่อมีการประกาศให้นับถือศาสนาได้อย่างเสรีในปี ค.ศ. 1983 ผู้คนที่สวดมนต์ไหว้พระก็ทำเพียงเพื่อขอให้ร่ำรวยหรือขอผลประโยชน์อย่างอื่น ’

(เสียงเพรียกที่กลบเร็น จากแผ่นดินใหญ่, 2547 : 129)

เรื่องมาถึงการให้สิทธิและเสรีภาพแก่สื่อมวลชนจีนที่ติดเทียมกับสื่อมวลชนแบบตะวันตกที่สามารถเข้าออกสถานที่ต่างๆเพื่อทำข่าวได้ตามใจชอบ เพียงแต่การรายงานข่าวต่างๆนั้น จะต้องผ่านความเห็นชอบจากผู้อำนวยการสถานีที่ได้รับคำสั่งให้ตรวจเช็คเนื้อหาของข่าวจากทางพรรคคอมมิวนิสต์ว่ามีการรายงานข่าวที่พาดพิงกับพรรคในแง่ลบปรากฏให้เห็นหรือไม่ และถ้ามีก็จะทำการเซ็นเซอร์ข่าวดังกล่าว รวมถึงตัวผู้รายงานข่าวที่ออกมาทำข่าวทันที

นับแต่จีนเริ่มเปิดประเทศมาถึงปัจจุบันนี้ จีนได้กลายเป็นหนึ่งในประเทศที่ครองอันดับของประเทศ ซึ่งมีแรงงานต่างถิ่นมากเป็นอันดับต้นๆของโลก เห็นได้จาก

‘ ประเทศจีนในปัจจุบันมีแรงงานต่างถิ่นกว่า 130 ล้านชีวิต แรงงานทั่วทุกหนทุกแห่งเป็นพวกย้ายถิ่นจากชนบทแทบทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นตามโรงงาน ร้านอาหาร สถานที่ก่อสร้าง ลิฟท์ บริการขนส่ง บริษัท รับทำความสะอาด รับเลี้ยงเด็ก เก็บขยะ ร้านทำผม ซ่องโสเภณี ในมหานคร เช่นกรุงปักกิ่งและนครเซี่ยงไฮ้ ผู้ย้ายถิ่นฐานมีจำนวนมากถึงหนึ่งในสี่ของประชากรทั้งหมดตามเมือง โรงงานเมืองอุตสาหกรรมทางตอนใต้ของจีน แรงงานต่างถิ่นนี้เอง ที่เป็นพลังขับเคลื่อนสายพานประกอบชิ้นส่วน ส่งเสริมเศรษฐกิจการส่งออกของประเทศ ’

(สาวโรงงาน : ชีวิตสาวโรงงานแดนมังกรที่โลกไม่เคยรับรู้ เบื้องหลังสินค้า “เมดิคินไชน่า” , 2546 : 28)

ที่มาส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการหลีกเลี่ยงความลำบากยากจนในมณฑลบ้านเกิด โดยเลือกที่จะมาเผชิญโชคกับการเป็นสาวโรงงานในเมืองใหญ่ มีความเป็นอยู่สุขสบายกว่าการทนลำบากทำนาอยู่ชนบท คนกลุ่มนี้เมื่อได้รับเงินเดือนก็มักส่งให้ทางบ้านเอาไปใช้จ่ายเกือบหมด ขณะที่อีกพวกหนึ่งมาทำงานในเมืองใหญ่เพราะต้องการมาท่องเที่ยว เผชิญโชค และหลงไหลไปกับแสงสี เสียงเพลงนำสมัยตามแบบตะวันตก พอถึงคราวเงินเดือนออกก็นำมาใช้จ่ายเที่ยวเตร่อย่างฟุ้งเฟ้อจนไม่มีเงินส่งทางบ้าน และไม่เหลือกระทั้งเงินค่าใช้จ่ายสำหรับแต่ละเดือน

บทสรุป

กล่าวโดยสรุปได้ว่าผลจากการเปลี่ยนแปลงของอิทธิพลทางระบอบการเมืองการปกครองทั้งในสมัยก่อนปฏิวัติวัฒนธรรม หลังปฏิวัติวัฒนธรรม และยุคหลังการเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจและการปกครอง โดย เต็ง เสี่ยวผิง ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงตั้งแต่เรื่องของสภาพสังคม การดำเนินชีวิต ค่านิยม แนวคิดทางศาสนา ศิลปะ ประเพณี ของประชาชนชาวจีนในทุกระดับและชนชั้น จากหลักฐานจะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว มีมาตั้งแต่ครั้งก่อนเกิดการปฏิวัติวัฒนธรรม โดยเหมาเจ๋อตุงและพรรคคอมมิวนิสต์ในปี ค.ศ. 1976 สภาพความเป็นอยู่ของชาวจีนถูกกระทบจากคลื่นความคิดทางการเมืองของผู้นำประเทศ ความรุ่งเรืองของผับ บาร์และห้างเป็นจุดชี้วัดถึงสภาวะที่ต้องการความเปลี่ยนแปลงเพื่อรับความต้องการของกลุ่มนักลงทุนจากบริษัทข้ามชาติ สภาพสังคมเช่นนี้ยังคงมี

อยู่เรื่อยมา นับตั้งแต่การปกครองของประธานาธิบดีเหมา เรื่อยมาจนถึงประธานาธิบดีหูจิ่นเทา ผู้รับช่วง
การเป็นผู้นำประเทศตามวิธีการปกครองแบบเหมาเจ้าอตุ๋งผสมเติ้ง เสี่ยวผิง

บรรณานุกรม

หนังสือและเอกสารตีพิมพ์ภาษาไทย

เจียน ชีระวิทย์. นโยบายต่างประเทศจีน. กรุงเทพฯ : สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

เจียน ชีระวิทย์ และคนอื่นๆ. จีน – ไทยในศตวรรษที่ 21. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

จุง ชาง และจอน ฮัลลิดей. ‘เหมา’เรื่องที่คุณไม่รู้. กรุงเทพฯ : แสงดาว, 2552.

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. ไกล่แสนไกล่กลับไกล่แสนไกล่ : หรือบันทึก “แอนตี้” ความทรงจำว่าด้วยเมืองจีน สมัยเต็งเสี่ยวผิง (1980/2523). กรุงเทพฯ : มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ 2549.

ชุดินันท์ สมบูรณ์กุลวุฒิ. บทบาทความเป็นผู้นำของเต็งเสี่ยวผิง ค.ศ. 1920 – ค.ศ. 1989. สารนิพนธ์ ปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2550.

เต็งหยง. เต็งเสี่ยวผิง : ว่าด้วยการปฏิวัติวัฒนธรรมและเค้าโครงความคิดเศรษฐกิจจีนใหม่. กรุงเทพฯ : Higher Press, 2546.

นฤมิตร สอดสุข [เรียบเรียง]. สารนิพนธ์เต็ง เสี่ยวผิงและสหาย : รากบานการปฏิรูปประชาธิปไตยสังคม นิยม สี่ทันทสมัยในจีน. กรุงเทพฯ : มติชน, 2524.

บุญศักดิ์ แสงระวี. หูจิ่นเทา : ผู้นำจีนคนใหม่. กรุงเทพฯ : สุขภาพใจ, 2546.

..... จีนก้าวสู่นาคต / รายงานของเจียงเจ๋อหมิน. กรุงเทพฯ : สุขภาพใจ, 2546.

..... เหมาเจ๋อตงจากท้องถิ่นสาขานสู่เมืองกรุงปักกิ่ง. กรุงเทพฯ : สุขภาพใจ, 2550.

_____ . เจียงซิง. กรุงเทพฯ : พลอยแถมเพชร, 2550.

_____ . จีนเผชิญหน้ากับการท้าทายใหม่. กรุงเทพฯ : สุขภาพใจ, 2550.

บุศม์ สิมะเสถียร. เมื่อจีนสิ้นกษัตริย์. กรุงเทพฯ : บรรณกิจ, 2519.

ประเวศ ศรีพิพัฒน์. สาธารณรัฐประชาชนจีน และชีวประวัติของเหมาเจ๋อตุง. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์,
ม.ป.ป.

พรพรรณ หงส์วิบูลผล. บทบาทของกองทัพแดงระหว่างปี 1927 - 1949. สารนิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตร
บัณฑิต สาขาวิชาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2550.

ฟางจี้เจิง และเจียงกั๋วหนง. โจวเอินไหล : จารึกไว้ในใจชน. กรุงเทพฯ : สุขภาพใจ, 2539.

ล.เสถียรสุด [แปล]. ประวัติวัฒนธรรมจีน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย,
ไทย, 2516.

วรศักดิ์ มหัทธโนบล. บุรพาแดง เปลี่ยนสี. กรุงเทพฯ : มติชน, 2542.

วิทยาลัยปักกิ่ง, มหาวิทยาลัยครุหนานจิง และมหาวิทยาลัยครุอันฮุย. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับวัฒนธรรม
ประเทศจีน. กรุงเทพฯ : สุขภาพใจ, 2550.

วีระชัย โชคมุกดา. 150 ปี ประวัติศาสตร์จีนยุค 'ป่วยไข้' จากสงครามฝิ่นสู่มหาอำนาจโลก. กรุงเทพฯ :
ชิปซี, 2554.

ส. สิริวัฒน์ [นามแฝง]. ตำจ่าย, หงจี แบบอย่างด้านเกษตรกรรมของจีน. กรุงเทพฯ : กลุ่มรวงข้าว, 2521.

สันติ ตั้งรพีพากร. จากเจียงเจ๋อหมิน สู่อุ๋นเทา. กรุงเทพฯ : สายธาร, 2544.

สุขสันต์ วิเวกเมธากร. รักของเหมาเจ๋อตุง. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ด้วยรัก, 2545.

อ. เอลนิคอฟ, ว. ตูรูซอฟ. ลัทธิเหมาเจ๋อตุงกับขบวนการเยาวชน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรุงสยามการพิมพ์,
2519.

Edward Ellis Smith. เศรษฐกิจและการเมืองในยุคปัจจุบัน ของสาธารณรัฐประชาชนจีน. กรุงเทพฯ :

โอเดียนสโตร์, 2515.

หนังสือแปล

ซินหรง ผู้แต่ง. เสียงเพรียกที่กลบเร้น จากแผ่นดินใหญ่. แปลจาก The good women of China : hidden voices. แปลโดย ปวีณา วิริยะประไพกิจ. กรุงเทพฯ : กายมารุต, 2547.

เฉิน หรง ผู้แต่ง. วัยกลางคน. แปลจาก At the middle age. แปลโดย รชยา. กรุงเทพฯ : สี่เกลอ, 2526.

เลสลีย์ ที. จาง ผู้แต่ง. สาวโรงงาน : ชีวิตสาวแดนมังกรที่โลกไม่รู้ เบื้องหลังสินค้า “เมดิซินไชน่า”. แปลจาก Factory girls. แปลโดย วิญา. กรุงเทพฯ : สันสกฤต, 2552.

เว่ย สู่ย ผู้แต่ง. เซี่ยงไฮ้เบบี้. แปลจาก Shanghai baby. แปลโดย คำ ผกา. กรุงเทพฯ : แพรวสำนักพิมพ์, 2567.

อันฉี หมิน ผู้แต่ง. อะเซเลียสีแดง. แปลจาก Red Azalea. แปลโดย นารีธา. กรุงเทพฯ : มติชน, 2546.

เอมิลี อู และลาร์รี่ เอ็นเจลมันน์ ผู้แต่ง. น้ำตาอีหามา. แปลจาก Feather in the storm. แปลโดย วิภาดา กิตติโกวิท. กรุงเทพฯ : สันสกฤต, 2552